

RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA

(Residential Autonomous College affiliated to University of Calcutta)

B.A./B.Sc. FIRST SEMESTER EXAMINATION, DECEMBER 2017

FIRST YEAR (BATCH 2017-20)

SANSKRIT (General)

Paper : I

Date : 23/12/2017

Time : 11 am – 2 pm

Full Marks : 75

1. यथेच्छं त्रीणि छन्दांसि व्याख्येयानि लक्षणोदाहरणाभ्याम्। [3×3]

द्रुतविलम्बितम्, शिखरिणी, उपेन्द्रवज्रा, शालिनी, मालिनी।

2. यथेच्छं पादद्वये गणविभागपुरःसरं छन्दो निर्णयम्। [2×3]

क) अर्थो हि कन्या परकीय एव।

ख) एवमाश्रमविरुद्धवृत्तिना।

ग) प्रवर्ततां प्रकृतिहिताय पार्थिवः।

घ) हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः।

3. क) यथेच्छं शब्दपञ्चकस्य रूपाणि लेख्यानि। [5×1]

युष्मद् - षष्ठीद्विवचने, राम - तृतीयैकवचने, पति - चतुर्थैकवचने, साधु - तृतीयैकवचने, मधु - पञ्चमीद्विवचने,

गुणिन् - षष्ठीबहुवचने, मति - सप्तमीद्विवचने।

ख) यथेच्छं धातुपञ्चकस्य रूपाणि लेख्यानि। [5×1]

भू - लड्डि उत्तमपुरुषैकवचने, दा - लटि प्रथमपुरुषबहुवचने, कृ - लोटि मध्यमपुरुषैकवचने,

हन् - लटि मध्यमपुरुषबहुवचने, पच् - विधिलिङ्गि उत्तमपुरुषैकवचने, वद् - लृटि प्रथमपुरुषद्विवचने,

पठ् - लोटि प्रथमपुरुषैकवचने

4. यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्योत्तरं देयम्। [10]

क) शुकनासः क आसीत्? शुकनासेन प्रदत्तस्य उपदेशस्य सारांशः समासेन विरचनीयः।

ख) बाणभट्टस्य रचनाशैली प्रतिपाद्यताम्।

OR,

यथेच्छमनुच्छेदद्वयस्यानुवादः करणीयो वङ्गभाषया आङ्गलभाषया वा। [2×5]

क) अपरे तु स्वार्थनिष्ठादानपरैर्धनपिशितग्रासगृध्रैरास्थाननलिनीबैर्द्धूतः विनोद इति, परदाराभिगमनं वैदग्ध्यमिति, मृगया श्रम इति, पानं विलास इति, प्रमत्तता शौर्यमिति, स्वदारपरित्यागोऽव्यसनितेति, गुरुवचनावधीरणमपरप्रणेयत्वमिति।

ख) सर्वथा तमभिनन्दन्ति, तमालपन्ति, तं पार्श्वं कुर्वन्ति, तं संबर्धयन्ति, तेन सह सुखमवतिष्ठन्ते, तस्मै ददति, तं मित्रात्मापुनयन्ति, तस्य वचनं शृण्वन्ति, तत्र वर्षन्ति, तं बहुमन्यन्ते, तमासतामापादयन्ति, योऽहर्निशमनवरतमुपरचिताङ्गलिरधिदैवतमिव विगतान्यकर्तव्यः स्तौति, यो वा माहात्म्यमुद्भावयति।

ग) अविशेषज्ञतापक्षपातित्वमिति दोषानपि गुणपक्षमध्यारोपयद्विरन्तः स्वयमपि विहसद्धिः प्रतारणाकुशलैर्धूर्तैरमानुषोचिताभिः स्तुतिभिः प्रतार्यमाणा वित्तमदमत्तचित्ता निश्चेतनतया तथैवेत्यात्मन्यारोपितालीकाभिमाना मर्त्यधर्मणोऽपि दिव्यांशावतीर्णमिव सदैवतमिवातिमानुषमात्मानमुत्प्रेक्षमाणाः प्रारब्धदिव्योचितचेष्टानुभावाः सर्वजनस्योपहास्यतामुपयान्ति।

5. कस्यचन एकस्यानुच्छेदस्य संस्कृतभाषयानुवादः कार्यः। [1×10]

क) दाक्षिणात्ये मञ्जिलारोप्य नामे एक नगर छिल। सेखाने सकलशास्त्रे पारदर्शी अमरशिङ्गि नामे एक राजा छिलेन। किन्तु ताँर तिन पुत्र छिल अतिशय बृद्धिहीन। राजा अमात्यबर्गके डेके बललेन, “आमार एই पुत्रगण शास्त्रविमुख ओ बिबेकहीन। याते एदेह बृद्धिर उम्मेय हय, सेन्नप कोन उपायेर ब्यबहु करन्।”

ख) ईश्वरचन्द्र बिद्यासागर गेनिनीपुर जेलाय एक दरिद्र ब्राह्मण परिवारे जन्मग्रहण करेन। बाल्यकाल थेकेइ तिनि श्रेष्ठवी ओ कष्टसहिष्णु छिलेन। ताँर पिता शिक्षादानेर जन्य ताँके कोलकाताय निये आसेन। अल्प समयेर मध्येह तिनि साफल्येर सঙ्गे शिक्षा समाप्त करेन। ताँर मन छिल सकल संक्षार थेके मुक्त।

6. अधोदत्तमनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तानां प्रश्नानां संस्कृतभाषया उत्तरं लेख्यम्।

अस्ति कस्मिंश्चिद् अधिष्ठाने शुद्धपटो नाम रजकः प्रतिवसति स्म। तस्यैको रासभोऽस्ति सोऽपि तृणाभावादतिदुर्वलतां गतः। अथ तेन रजकेनाटव्यां भ्रमता व्याघ्रचर्म प्राप्तम्। ततश्चाचिन्तयत् “अहो! शोभनमापतितम्। अनेन चर्मणा परिच्छाद्य रासभं रात्रौ यवक्षेत्रेषु उत्सृजामि येन व्याघ्रं मत्वा समीपवर्तिनः क्षेत्रान्न निष्कासयन्ति।”

क) रजकः कुत्रि प्रतिवसति स्म?

ख) किमासीत् रजकस्य नाम?

ग) कः कथं दुर्वलतां गतः?

घ) रजकः कं दृष्टवान् किं चिन्तितवांश्च?

ड) किं प्राप्तं रजकेन?

[2×5]

7. यथेच्छं त्रिषु स्थलेषु सन्धिः कार्यः।

[3×1]

विधावस्तमिते, तस्करः, पित्रुपदेशः, उल्लिखितः, गवाक्षः।

8. यथेच्छं त्रिषु स्थलेषु सन्धिविच्छेदः कार्यः।

[3×1]

कवी + इमौ, शक + अन्धुः, लता + इव, सन् + इह, वाक् + हरिः।

9. रेखाङ्कितानां पदानां द्वयोः: सकारणं विभक्तिर्निर्णया।

[2×2]

क) पुष्पाणि स्पृहयति।

ख) वपुषा चतुर्भुजः।

ग) मशकाय धूमः।

घ) अधीती व्याकरणे।

10. यथाभिरुचि विषयद्वयं सोदाहरणं व्याख्येयम्।

[2×2]

अपवर्गे तृतीया, भावे सप्तमी, क्रियाविशेषणे द्वितीया, षष्ठी चानादरे।

11. अशुद्धिसंशोधनपूर्वकं वाक्यत्रयं लेखनीयम्।

[3×1]

क) गृहस्य परितः उद्यानम्।

ख) राजा दरिद्रं वस्त्रं ददाति।

ग) भगवानस्य अपारो महिमा।

घ) वने तपस्विनः उपासन्ते।

ड) न मे अर्थस्य प्रयोजनम्।

12. यथेच्छं वाक्यत्रयस्यार्थः एकैकेन पदेन प्रकाशनीयः।

[3×1]

क) गजानां समूहः।

ख) श्रोतुमिच्छति।

ग) महत् अरण्यम्।

घ) पुनः पुनः पश्यति।

ड) कुटिलं गच्छति।

————— X ————